СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 152. Джерзі Сіті, Н. Дж., понеділок, 3-го липня 1939. No. 152. Jersey City, N. J., Monday, July 3, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237, — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1018, 4-0807. THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

СЕНАТОРИ ЗА ЗАКОН ПРОТИ ЧУЖИНЦІВ

ВАШИНГТОН. — Іміграційний комітет сенату ухвалив проект закону, звернений проти іміграції. На основі цього проекту всяку іміграцію до Злучених Держав здержується зовсім на час пять років. Проект робить виняток для 10,000 дітей-утікачів з Німеччини.

Проект теж постановляє, що кожний чужинець, себто ненатуралізований імігрант, має обовязок реєструватися.

ПРОТЕСТИ ПРОТИ АНТИЧУЖИНЕЦЬКОГО ПРОЕКТУ.

НЮ ЙОРК. — Американський Комітет для Захорони Людей Чужинецького Роду заповів кампанію проти проекту закону проти чужинців, який вніс у конґресі Демпсі, а який уже приняв сенатський комітет для іміграції.

Цей комітет видав уже тисячі почтових карток, які він радить громадянам висилати до сенаторів. На картці написана отся заява:

"I wish to voice my opposition to the Dempsey bill, H. R. 4,860, which was passed by the House of Representatives without debate and which provides for the deportation of non-citizens who believe in or belong to an organization advocating 'any change in the American form of government.'

"This bill, in effect, is a serious threat to the democratic rights and welfare of every one living in the United States, citizens and non-citizens alike."

КОНҐРЕС УХВАЛИВ БІЛІОН 755 МІЛІОНІВ НА ДОПОМОГУ.

ВАШИНГТОН. — Конґресовій більшості вдалося в останній хвилині переперти ухвалення внеску конференції представників обох палат про визначення на цілі допомоги суми біліон 755 міліонів долярів.

У цьому є перемога президента Рузвелта, але закон має в собі багато постанов, яких президент собі не бажав. Закон постановляє, як мається розділювати допоги, а передовсім, щоб допомога йшла справді в руки потребуючих, а не пропадала в руках зарядців; крім цього конґрес дивився за те, щоб з допомоги не користали комуністи і їх прислужники.

ОБСТРУКЦІЯ В СЕНАТІ ПРОТИ МОНЕТНОГО ЗАКОНУ.

ВАШИНГТОН. — Побоюючися перемоги прихильників адміністрації, сенатори, противні урядовому проектові монетарного закону, почали в сенаті обструкцію, якою, як здається, вони справді не допустять до ухвалення немилого їм проекту.

Сенатську опозицію вели сенатори Остин, Тавнсенд і Вендерберг.

КОНҐРЕСМЕНИ ПРОТИ УРЯДУ В НЕВТРАЛЬНОСТЕВІМ ЗАКОНІ.

ВАШИНГТОН. — У пойменнім голосуванні над невтральностевим законом палата послів рішила задержати в цьому законі постанову про заборону торговлі амуніцією з воюючими сторонами на випадок війни, не зважнючи на те, що президент виразно противився цій постанові.

МАЮТЬ СУДИТИ ПРЕЗИДЕНТА УНІВЕРСИТЕТУ ЗА ОБМАН.

БЕТОН РУЖ (Луізіяна). — Велика лава присяжних суддів „парохії" Бетон Руж постановила поставити на суд за обман та спроневірення д-ра Джеймса Монрова Смита, президента стейтового університету, за розтрату університетських фондів на суму 100,000 долярів та за натягнення трьох банків на 500,000 долярів у цїли покриття цієї розстрати. З ним мають відповідати як співвинні його жінка й три інші особи.

КУРЦІ СКЛАДАЮТЬ ПРИПАСИ ТЮТЮНУ.

НЮ ЙОРК. — Щоб не платити нового 2-центового податку, що входить у життя з днем 1. липня, тисячі курців звалилися до тютюнових крамниць, щоб запастися тютюном на довший час.

У декотрих місцях коло такиж крамниць стояли хвости, цілі блоки довгі. Про подібні сцени доносять і з інших міст стейту. Торговці обчисляють, що покупці купували пересічно по 6 картонів циґареток.

ЗМЕНШУЄ ВАГУ ПЯТЕРНЯТ.

КЕЛЕНДЕР (Онтаріо, Канада). — Замітивши, що сестри Діони важать трохи більше, ніж вони „нормально" повинніб, д-р Дафо зарядив давати їм менше поживи, що має в собі цукор і крохмаль. По місяці такого живлення дівчатка потратили на вазі від пів до 1 і три четвертини фунта кожна. Кожна з них важить коло 50 фунтів.

Як звісно, при народинах кожна з них важила незвичайно мало.

ІМІГРАЦІЙНИЙ ЗАКОН РОЗБИВАЄ РОДИНУ.

Через те, що уряд закидає Джанові МекНілові, безробітному „пломберові", що він прибув до Злучених держав безправно, він має бути депортований до Канади. Його дочка Дороті (направо), що віддалася за Вилйема Лофтона (коло неї), зімліла на стації в Лос Анджелесі і її лишено з 18-літньою Мілдред. Канадійський уряд відмовляється приняти до себе 4 молодших дітей, що родилися в Злучених Державах.

УРЯД ПРО СТАН РОБІТ.

Департамент Праці обчисляє, що в травні було в Америці занятих поза рільництвом 180,000 робітників більше, ніж у квітні.

Уряд приписує надвишку не поправі промислових обставин, але поворотові до праці майнерів.

ПОДВІЙНЕ САМОГУБСТВО.

Робер Вин сидів зо своїм сусідом на ґанку свого дому в Норт Берґен, Н. Дж., коли вони почули з кухні гук вистрілу. За хвилину вибіг з дому його 25-літній син з криком: „Меріел застрілилася". Всі три вбігли до кухні. Як старший Вин і сусід зібралися підняти тіло жінки з долівки, вони побачили, що молодший Вин підняв рушницю собі до висків і сказав: „Я не можу жити без неї". Заки його могли здержати, гукнув вистріл і молодий чоловік повалився до землі. Поліція записала випадок як подвійне самогубство. Батько самогубця не може догадатися причини цієї траґедії.

ЧОТИРИ ЖЕРТВИ ГРОМІВ НА ПОЛІССІ.

Підчас бурі ґрім ударив у дім Олекси Василевського; Василевський згинув разом з жінкою Олександрою. Пожежа від грому спалила цілу загороду. Також від удару грому згинула під Любешовом, коширського повіту, 14-літня Текля Пасевич та 16-літня Домна Костисько з Вільки. Вони пасли худобу на луці.

ПРОМІНЦЕМ ВИШУКУЮТЬ ЛІТАКИ.

Американська армія має такі знаряди, що кидають у простір промінець, і тим промінцем досліджують, чи десь нема літака. Тим промінцем можна послугуватися і в день і в ночі. Той промінець вказує, де є літак, хочби того літака зовсім не видно було навіть крізь далековид. Одначе цей новий проти-летничий знаряд ще не видосконалений. Ще випробовують та поліпшують його.

ЩО ЗІЗНАВ АРЕШТОВАНИЙ О. ЗВАРИЧ.

„Век Нови" з 27. квітня ц. р. подає ближчі інформації про вбивство команданта поліції в Бірках Великих, пов. Тернопіль, А. Слабого, на основі зізнань арештованого Омеляна Зварича під замітом цього вбивства. Арештований — пише „Век Нови" — признався до вбивства А. Слабого та описав хід цього вбивства осьтак: Критичного дня йшов Зварич з Дичкова до Смиковець, 10 кроків перед ним ішов Володимир Ґулька (теж арештований), що мав остерегти Зварича, якби стрінув поліцію. Колиж перед селом Дичковом стрінув бл. п. команданта Слабого, не мав уже часу остерегти Зварича. Ґулька втік, а бл. п. Слабий пробував притримати Зварича. Дійшло до взаємної сутички, підчас якої Зварич витягнув з кишені револьвер і вистрілом зранив бл. п. Слабого в ліву руку. Командант Слабий, тримаючи далі Зварича, стрілив з револьверу, але куля застрягла в землі. Тоді стрілив знову Зварич, поціливши бл. п. Слабого в лівий бік, вирвавсь і почав утікати в напрямі Дичкова. Менш-більш з трьох кроків бл. п. Слабий зранив Зварича в праву ногу, черґова куля перейшла через полу куртки, третя зранила лівий бік. По цих стрілах Зварич скрутив на подвіря Копачинського і поза городи вибіг на поле, де почув іще два стріли і тоді зімлів. Очунявши, пішов до Параньки Замори, де був один день. Опісля зайшов до своєї тітки. Бутковської в Дичкові, де його черґового дня вранці знайшла поліція.

ТРОЦЬКИЙ ПРОТИ СТАЛІНА.

У Парижі появився французький переклад книжки Льва Троцького „Ваша мораль і наша". У цій книжці Троцький виступає проти буржуазної моралі і зачисляє до неї також суспільну і політичну мораль Сталіна.

КОНЦЕРТИ „ДУМКИ" В МОСКВІ.

Ґазетні рецензії відмічають великий успіх „Думки" у Москві. Чудово виконувала „Думка" талановито оброблені: Леонтовича „Пралю" та „Дударика", Лисенка „Веснянка" та „Заповіт", Ніщинського „Закувала та сива зозуля", Ревуцькоо „На кладочці умивалася", Толстякова „Од Києва до Лубень", Козицького „Ой, дуб дуба" тощо. „Думка" захоплює слухачів щирістю, жвавістю, ліричною простотою. І тим прикріше, каже рецензент „Правди", що репертуар „Думки", порівнюючи, невеликий і далеко неповно відтворює „чудові багатства яскравого пісенного мистецтва України". Вона майже не виконує історичних пісень і дум. Головна хиба в тім, що капелі не забезпечено нормальних умов для її розвитку. Управління у справах мистецтва УССР ставиться до „Думки" як до підприємства комерційного типу: „Думку" і так люблять, вона й так популярна, для чогож, мовляв, їй удосконалюватися, хай більше концертує. І ось „Думка" концервує 7 місяців що року, маючи по 20 концертів що місяця. Доповняти репертуар не має часу, працювати як слід теж ні. У великому хоровому колективі (щось з 100 осіб) нема кваліфікованих солістів, нема хочби невеликої орхестри народних інструментів, і виконує „Думка" всю свою програму „під фортепіян", а це не завсіди відповідає характерові творів, особливо народніх...

ЗАКРИТТЯ ЖИДІВСЬКИХ ДРУКАРЕНЬ У ЛУЦЬКУ.

Адміністраційна влада зачинила в Луцьку три жидівські друкарні: Збара, Гарбара й „Центродрук" (Шнайдера). В останній увесь час друкувалась „Українська Нива" „Рільник", „Волинське Слово" і „Шлях". Травневе число „Шляху" залишилось у запечатаній друкарні, через те покищо не вийшло.

МОРДУЮТЬ, ПОБИВАЮТЬ І ВИНИЩУЮТЬ, А ПОТІМ ДАЮТЬ НІБИ АМНЕСТІЮ

БУДАПЕШТ. — Американські часописи доносять з Будапешту, що адмірал Горті, реґент Мадярщини, проголосив амнестію для політичних і військових вязнів з Карпатської України, прилученої до Мадярщини. Амнестія малаб звільнити з тюрем 1,500 осіб.

НЕ ПРИЗНАНО НОВОГО ГОЛОВНОГО ВИДІЛУ „ПРОСВІТИ".

ЛЬВІВ. — Городське староство у Львові прислало на руки бувшого голови „Просвіти", д-ра Івана Брика, письмо, в якому заявляє, що не признає вибору нового голови і головного виділу „Просвіти". Староство зарядило скликати до місяця надзвичайні загальні збори.

ВЕЛИКЕ СВЯТО НА СВЯТОЮРСЬКІЙ ГОРІ.

ЛЬВІВ. — В неділю, 18. червня б. р., величезні маси народу взяли участь у святкуванні 40-ліття єпископства митрополита А. Шептицького. У передодень свята і в неділю вечором архикатедральний храм був чудово ілюмінований. Митрополит відправив торжественну Службу Божу й уділив вірним апостольського благословення. У звязку з тим святом відбулася ще й інсталяція нових крилошан.

ЗА ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО О.У.Н.

РІВНЕ (Волинь). — В суботу, 17., і в неділю, 18. червня б. р., відбулись у Кремянці перед трибуналом окружного суду з Рівного пять розправ проти 10 українських молодих хлопців з Волині, яких польський прокуратор обвинувачував у зраді польської держави через приналежність до Орґанізації Українських Націоналістів. Суд засудив Андрія Хльовпека на 7 років вязниці, а Володимира Мінчука, Василя Вавринюка й Андрія Лобара по 4 роки вязниці, Крім цього засудив іще о. Василя Скакальського на 3 роки вязниці.

ПОМЕР НА ЧУЖИНІ.

БЕОГРАД (Югославія). — В Земуні біля Београду помер Петро Кокунько, ґенерал-отаман кубанського козацтва. Відзначався великою хоробрістю, а з вигляду був дуже подібний до Тараса Бульби.

ДЕЩО З ЦИФР ПРО НАСЕЛЕННЯ МІСТ УКРАЇНИ.

КИЇВ. — Подають, що в дні 17. січня 1939 р. населення міста Києва виносило 846,293 особи, Харкова 833,432, Одеси 604,223, Дніпропетровська 500,662.

ЯК ВИГЛЯДАЄ ШКОЛА В СОВЄТАХ.

ПАРИЖ. — На повище питання відповідає паризьке „Українське Слово" цитуванням жалів студентів, що їх оголошує совєтська преса. Ті жалі виглядають, наприклад, ось так, як пише один з студентів: „Тут, в університеті, я зрозумів, що, не знаючи попереднього, не можна братись за нове. Школа не привчила нас до систематичної послідовної праці. Не навчили нас працювати над книгою, бо лише тепер я зрозумів, наскільки важливо вміти працювати над книгою. Дає про себе знати й серіозне відношення до креслення, що спостерігається в середній школі. Треба серіозно відноситись до чужоземної мови, глибше вивчати історію".

ХОЧЕ ЗАБРАТИ ДАНЦІҐ „МИРНИМ" СПОСОБОМ.

ПАРИЖ. — Тут переконанні, що Гітлер не вірить, що через Данціґ прийде до війни. Принаймні не припускає, що Анґлія піде проливати кров за Данціґ. Гітлер відвідає Данціґ у другій половині липня й останеться там два дні. Це буде час великих маніфестацій міста за злуку з Німеччиною. По нім прибуде до Данціґу Ґерінґ, а до пристані завитає німецька фльота. У тому часі буде вестись у світі пропаґанда, яка має виявити, що Данціґ є німецьке місто, яке домагається злуки з Німеччиною. Якщоб Польща хотіла тому протиставитись і вислати до Данціґу своє військо, Німеччина заатакує Польщу.

ПОЛЬЩА ЗАЖУРЕНА.

ВАРШАВА. — Польща маніфестує кожного дня, що всяка спроба забрати Данціґ означає війну, та проте ніхто не дурить себе тим, що така війна означає. Тому всюди підносяться кличі, щоб не тратити нервів та рівноваги і не дати себе спровокувати.

АМЕРИКАНСЬКІ ПОЛЯКИ В ҐДИНІ.

ВАРШАВА. — На „Святі Моря", в Ґдині була делеґація від американських поляків, яку приймали оваційно. Представник американських поляків виголосив бесіду, в якій виявив подив для Польщі за її поставу в теперішній ситуації.

ВІЙНА НЕМИНУЧА.

РИМ. — Так думають в Італії. Одні кажуть, що безпосередньою причиною війни стане Данціґ, а другі добачують справжній конфлікт на Балканах. Сяк чи так, без війни не обійдеться.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади наке ть посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ОТЧЕ НАШ...

Наше змагання в Америці: виробити українському народові добре імя, поширити відчуття слушности української справи і підховати наше молоде покоління в тому напрямі, щоби попри свої обовязки, звязані з тутешнім життям, воно ще відчувало потребу заховати українські культурні придбання і допомогати українському народові в старім краю стати вільним і незалежним. Маючи на увазі, що український нарід у неволі, вже сам політичний розум наказує нам прикладати особливу увагу до нашої молоді в Америці, бо вона ще зможе багато допомогти Україні в її визвольних змаганнях. Значить, що доконче треба нам змагати до цього, щоб придержати при українстві тих, що є тут з української крови. Але як? Отсе те питання, над яким ми всі ломимо собі голови вже віддавна. Не дамо на нього повної відповіди і ми. Зате, у звязку з тим, звернемо увагу на один факт з історії німецької іміграції в Америці.

Як може декому відомо, стейт Пенсилвенія це той, у якому вже було багато німців, коли підписувано американську Декларацію Незалежности. Був час, коли вони виносили малощо не третину всього населення стейту. Де ж вони ділись? Чи є ще хоч які останки з тої давньої іміграції? Отже ще є. Між іншим ще осталися старі фармерські осади, де ще й тепер можна почути німецьку мову, але таку, якою вже ніхто тепер не говорить. Ще є навіть і доми та церкви, побудовані на такий давній німецький лад, якого вже тепер ніхто ніде не бачить у Німеччині, а який існував десь давно над Реном чи в німецьких горах.

Історик німецької іміграції стверджує, що останки німецької мови задержались найдовше, навіть до останнього часу, тільки в тих німців, що походили з сіл і були дуже побожні. Для них молитва — була верхом усього, найважнішою справою, до якої вони звикли відноситися зо святістю. А молилися — німецькою мовою. Ось ті імігранти, що згодом добилися становищ і добробуту, зуміли передати побожність і своїм дітям, чи там унукам, а з нею передали і відданість німецькій церкві й німецькій молитві. І так дійшло до того, що в давніх німецьких оселях зперед 150 чи більше літ молоде покоління мало зацікавлене тепер Німеччиною, але німецька молитва все ще залишилась. До цього історик додає, що ті давні німці, що так підховували нові покоління, це були головно ті, що втікали з Німеччини перед гнетом, визиском і неволею своїх власних людей — німецьких князів.

Німецький історик не бачить у тому нічого дивного, що церква і молитва придержали найдовше німеччину в Америці. Він навіть вказує на французьких канадійців, які завдяки тому самому задержали французьку мову і культуру в Канаді.

Ось це ті завваги, що варт над ними застановлятись, і то поважно, також і українській іміграції в Америці.

Протекторат, Словаччина і Німеччина

Французькі кореспонденти з Берліну до паризьких часописів доносять, що положення в Чехії, а зокрема все зростаючий пасивний опір чеської людности проти німецької управи є під цю хвилю головною журою німецької влади.

Супроти цього задумує та влада або вже в найблищих днях знести попросту протекторат над Чехією і Моравою і проголосити прилучення цих двох країв як звичайні **німецькі провінції** до німецької держави, або ще на якийсь час задержати про людське око той протекторат, одначе в дійсності відібрати існуючому чеському урядові та чеським організаціям усяку свободу ділання.

Паризькі газети підносять, що в рамах німецької держави повстають властиво нові: Альзація і Льотаринґія. А були це провінції, забрані німцями Франції в р. 1871 по перемозі над нею, а віддані їй у р. 1919 по німецькій прогрі. В одній з часописів поміщено недавно інтервю (випит) з бувшим чеським послом у Парижі **Осуським** (товаришем Масарика), який, розбираючи положення в Чехії, каже, що по кількох зглядно лагідних тижнях німецького панування в Чехії положення чеської людности, стало тепер просто нестерпне.

Крок за кроком позминовала німецька влада директорів у всіх державних підприємствах, як і у промислових чеських заводах своїми людьми з Німеччини, за останніх шість тижнів перейшла через Чехію ще й хвиля реквізиції. І так вивожено до Німеччини залізні крати та взагалі всілякі металеві частини, а дальше запаси збіжжя, худоби, цукор. Чеська людність, що привикла до високого рівня життя, стала малощо не перед мареом голоду.

До чеських шкіл впроваджено німецькі книжки, які фальшують чеську історію та доказують, що чехи не є властиво ніяким народом, а Чехія є лише „життєвим простором" для Німеччини. З бібліотек викидають німці поволі всі патріотичні чеські книжки. Людність бачить, що її цілком впроваджено в блуд.

Як бачимо, то чехи зачинають переживати щось подібне до цього, що українці вже віддавна переживають. Ще в 60-тих роках мин. століття кричав у галицькім соймі граф Борковський: „Нема жадней Русі, а ест тылько Польска і Москва". А тепер знову кажуть потомки Борковського, що „Нема жадней Украіни ані украінцуф, а сон тилько русіні (цебто кацапи)".

Москалі знову зо свого боку голосили що „Не било, нет і бить не может нікакой Украіни". За ними і чехи заперечували (та й досі заперечують!) існування України й українців. Ще далі кажуть, що це „вшехно едно" з москалями. Але холодна дійсність примушує тепер і їх почути від тих, яким вони попросту мов барани піддались, що і їх нема!

І дальше казав Осуський:

Про пляни німців супроти чехів найкраще свідчить промова заступника „протектора" Фріка, який є властивим правителем Чехії й Морави. Він заявив у тій промові, що чехи не мають ніяких прав до державної самостійности, а засуджені є на те, щоби працювати для великої німецької держави.

Осуський закінчив свої виводи цим, що чеський народ, якому відбирають рідну мову і його національну культуру і хотять зробити з нього якийсь народ паріїв-невольників, опреться всіми силами проти тих злочинних затій.

Репортер „Ентрансіжану", що помістив це інтервю, додає від себе, що останні події в Чехії і на Мораві викликали кризу, над котрою відбув Гітлер в останніх часах цілу низку нарад зо своїми співробітниками. Тому треба надіятись рішучих кроків з боку Гітлера щодо протекторату. А цілий світ немов води в рот набрав і мовчить. Тільки д-р Бенеш вніс з Америки до Ліги Націй у Швайцарії жалобу на німецьке насильства, але та Ліга стала вже „притчею во язиціх" і нічого вона розумного не зробить.

А тимчасом зачинає зростати спротив серед населення.

Німецька поліція в Празі впала власне на слід тайної чеської організації **„Чеський Лев"**. Переслухання арештованих тревали майже безперестанно 36 годин. Заграничні газети подають, що вязнів мучено і бито так, що три з увязнених померли.

Та — як доносить „Журнал де дебат" — чужоземні кореспонденти, що живуть у краях під „протекторатом", дістали від уряду приказ, щоб нічого не писали до своїх часописів про такі справи крім того, що подають урядові німецькі комунікати.

Тут пишуть, що був Гітлер у Відні і там порішив, що Словаччина має бути поділена між німців та мадярів. Та певне є те, що він посувається помалу в напрямі східнім — до границь Польщі та Румунії. Тому й переніс він 16-тий корпус німецької армії з Магдебургу (в Німеччині) до Словаччини, отже штаб того корпусу є вже в Братиславі, а поодинокі відділи стоять на польській границі коло пропсмику (пасу) Яблонівського, що веде до Польщі.

Цікаве, яке становище займе Гітлер щодо тих 200 тисяч українців, які живуть власне в північній і західній частині Словаччини. Бо словаки, немов глузди втратили, накинулись на тамошніх „русских" інтеліґентів та увязнюють їх і побивають, як це недавно трапилося з „твердим" д-ром Пещаком, що був віцеміністром у часі першого закарпатського міністерства кацапа-мадярона Бродія.

Іван С.

75-ЛІТТЯ Д-РА К. ТРИЛЬОВСЬКОГО

Дня 6. травня 1939 р. святкував д-р Кирило Трильовський 75-літні уродини і 55 літ політично-громадянської й публіцистичної діяльности.

Д-р Кирило Трильовський побачив світ 6. травня 1864 р. в Золочівщині. Гімназійну науку побирав у Золочеві і Коломиї, а права студіював в університетах у Львові і Відні.

Вже з молодечих лів виявляє організаційний хист і рухливість та національну свідомість. Напр. у червні 1876 р., маючи заледви 12 літ, організує перший тайний „Школярський Кружок". Голова того кружка д-р Мерван (живе досі у Пряшеві на Закарпатті).

Як студент університету брав чільну участь в закладанні читалень, напр. у Карлові (снятинського пов.) в червні 1884 р. та як добрий промовець-агітатор при виборах за українських кандидатів, напр. у 1888 і 1889 за кандидатуру о. К. Гаморака до сойму і т. д.

Від 1886 р. почınаючи, аж до смерти М. Драгоманова (в червні 1895 р.) був сталим його кореспондентом, а крім того дописував до українських, польських і німецьких часописів, виступав на вічах і зборах.

Дня 5. травня 1900 р. заснував у Завалю над Черемошем перше пожарничо-гімнастичне Т-во „Січ", а вслід затим пішла масова організація „Січей", передусім на Покутті і Гуцульщині, а дальше й в усій Східній Галичині. „Січ" відновила давні козацькі традиції в назвах старшин (як кошовий, отаман, осавул, обозний), у малинових прапорах з портретами гетьманів — і в численних січових піснях, уложених Ів. Франком, Вірою Лебедовою, С. Яричевським, Любомиром Селянським, О. Шпитком, Д. Макогоном, К. Трильовським і ін.

Всі ті „Січі" стояли під проводом „Українського Січового Союзу", отаманом якого був К. Трильовський, а осавулом Ярослав Весоловський, редактор „Діла".

Зпочатком 1913 р. розпочав д-р Трильовський (видячи, що зудару обсередніх європейських держав з Росією не дасться уникнути) закладати „Товариства Українських Січових Стрільців" уже з чисто військовим характером, хоч і не легко було виборити дозвіл на них. Праця пішла настільки успішно, що підчас вибуху світової війни було вже зорганізованих 916 „Січей" та 93 товариства „Українських Січових Стрільців", а безпосередньо перед вибухом виборов в австрійсько-угорській управі армії дозвіл на заснування укр. легіону та зіставв головою т. зв. „Бойової Управи" тогож легіону й уложив для нього асентирункoвий реґулямін. Уже в перших трьох тижнях зголосилося в повітах 28,000 охотників, а дня 3. вересня 1914 р. зійшлося їх у Стрию 8,000: решта не могла прибути, бо вже більше як 20 повітів були обсаджені москалями. На жаль, унаслідок інтриг наших політичних противників австро-угорська військова влада задержала при українським легіоні лише 2,000 охотників.

Ті численні (28,000!) охотники — то були майже виключно члени Січей і „Товариств Українських Січових Стрільців".

Послом до австрійського державного парламенту був вибраний у 1907 р. й позістав ним аж до розвалу Австро-Угорської держави. Як посол виголосив цілий ряд промов в обороні селянства і коло 300 інтерпеляцій, що ними боронив селянських прав. Крім того видав до 80 популярних брошур та редагував декілька популярних часописів.

Після світової війни умістив в американській пресі більше як 1,800 статтей (під ріжними псевдонімами).

В квітні 1920 р. д-р Трильовський заснував в Ужгороді першу „Січ" та „Краєвий Січовий Комітет", на чолі котрого станув Ст. Клочурак, недавній міністер Карпатської України. На жаль, закарпатські українці не зрозуміли добре значіння „Січей" й не підтримали, як треба було, тих товариств, а охочим до січової роботи галичанам загрозили чехи видаленням з краю.

Ще 26. квітня 1938 р., з уваги на очевидну загрозу з боку Мадярщини, вніс д-р К. Трильовський на руки чехословацького міністра Я. Нечаса меморандум, звертаючи увагу уряду ЧСР на ту небезпеку й поручаючи закладання „Січей", як надійну оборону краю, та подаючи на організаторів і провідників д-ра О. Безпалка і ген. Всев. Петрова. Одначе, на шкоду собі, уряд ЧСР не скористав з цього предложення зовсім, хоч і не того вимагали обставини часу.

Д-р Трильовський у своїм житті, повним посвяти для української національної ідеї, виголосив сотки промов і вкладів (між іншим і про польські повстання, а то: у Відні, Празі, Подебрадах, Коломиї, Станиславові та Рогатині. Він був також послом до Галицького Краєвого Сойму і членом Західньо-Української Національної Ради.

* * *

Немає сумніву, що українці, деб вони не були, з огляду на багатогранну національно-політичну діяльність Ювилята, як одного з начільніших представників відродження Українського Народу, зложать д-рові К. Трильовському не тільки гратуляції, а й гідний Його заслугам національний дар, щоби міг у старших літах спокійно списати свої спомини. А цього призначення матеріяльного Він тепер найбільше потребує, бо є хворий.

Адреса Ювилята: Д-р К. Трильовський, Коломия, вул. Українська 23.

ЧИ ТОМУ, ЩО НЕ БУЛО НАФТИ?

Львівський „Наш Прапор" з 3. травня б. р., обговорюючи довго очікувану світом тригодинну промову канцлера Гітлера виголошену 28. квітня б. р. у німецькому райхстагу, застановляється над тим, чого Гітлер не сказав у тій промові. Як відомо, Гітлер згадав тоді і за Карпатську Україну. Про цю справу пише згаданий часопис ось що:

„Не сказав Гітлер також, чому Німеччина махнула рукою над Карпатською Україною. Бо те, що — мовлять — Мадярщина цього домагалась і Німеччина не могла брати на себе ненависти за це — то не переконує. Адже Мадярщина хотіла й прилучення Словаччини. Чомуж тут Німеччина не махнула рукою? Чому в Відні був міродатний етнографічний принцип, а кілька місяців пізніше він щодо Карпатської України щез, але щодо Словаччини оставсь важним? Гітлер цього не вияснив. Можемо тільки догадуватися. Це був тільки тиск Італії; це **рішення Німеччини запало вже вчасніше.** Ще мабуть тоді, як німецький геольог, що вертів довгий час у Карпатській Україні, привіз вістку, що там **нема нафти.** Правда, відкрив він чимало мінеральних покладів у малих чи більших скільностях, але не в таких величинах, за які требаб обстати, за які виплатилосяб узяти на себе „ненависть" запринсених чи союзних держав. Нафти не було. Зате недавно німецькі часописи принесли вістку, що в Словаччині відкрито поклади нафти і вже приступлено до верчення. Ось тому німецький консуль у Хусті дав відому „пораду". Ось тому можна було легко зробити жест у сторону зацікавлених держав, не оглядаючися, що з нього дальше буде, чи радше сподіваючися, що карпатоукраїнці підуть слідами чехів".

Остап Шинкаренко.

МАДЯРСЬКИЙ НАПАД НА КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ

(Протокол зізнань).

(5)

Прощальна промова жандарма була така: „Слухайте, хлопці (говорив по мадярськи). Ми не чехи, з нами жартів ані торгів нема. Над вами висить страшна чорна пляма, з котрої вам не легко буде змитися; ви мордували мадярських гонведів. Мусите дуже і дуже на себе вважати, коли не хочете запізнатися з твердою рукою мадярського жандарма. Можете відійти".

На жандармерії був великий рух. Приносили їсти увязненим, приходили з заявами льояльности, з трикольорами на грудях, голосилися повертаючі вояки з бувшої Чс. републики і т. п.

По освобожденні ми засколчили ще до інтернату о. ЧСВВ, де добрий священик дав нам 1,000 корон та скоро ми рушили в дорогу на Білу Церкву. По дорозі ми всюди стрічали військо та військо. Везли багато амуніції та колючі дроти; видно грозив конфлікт з Румунією. Ночували ми в Солотвинських Копальнях. Ціле містечко було забите мадярським військом. Нас військо не рушало з огляду на те, що більша частина з нас вміла говорити по мадярськи.

На другий день, у суботу, перед Грушовом якийсь мадярський старшина казав нас арештувати та відставити на команду в Грушові. Там нас тримали до обіду, а потому під ескортою відставили до Тереспи на жандармерію. Тут дозволили купити собі їсти. Дальше відставили нас під ескортою поїздом до Тячова на окружну військову команду. Тут знову мусимо брехати інше, що ми є гімназисти з Великого Бичкова та що хочемо їхати додому, бо школу розпустили. Наші арґументи є також кі переконливі, що нам дозволяють їхати до Севлюша з тим, що там зголосимося; але їдемо вже без ескорти. Деякі товариші висідають у Хусті, другі в Севлюші, а я купую білет просто до Ужгороду. Страшний момент переїзду через Хуст. Стація порожня, вулиці порожні, над замком мадярський трикольор, ніде ні життя — мертве місто. Так виглядає гучна столиця, де ми ще перед двома тижнями бадьоро походжували в січових однострюях.

Така людська доля змінлива. До Чопу приїжджаю десь у год. 9-тій. Стрічаю декотрих знайомих; вони теж утікають. Імен їхніх не подаю, бо не знаю, де вони, та що з ними. Не хочу їм шкодити. На жаль, поїзд не відходить аж рано, бо ведуться бої мадярсько-словацькі та їздити не вільно, тільки військові. Рано в неділю я заїхав до Ужгороду. В поїзді їхав також один наш утікач, перебраний у селянське убрання. Кондуктор накинувся на нього, бо той не вмів по мадярськи та кричав на нього, що він теж „Січ-гардиста". (Так називали нами Січовиків мадяри. — Прим. Шинкаренка).

Я сидів тихо в кутку та говорив з одним мобілізованим селянином по мадярськи. На стації в Ужгороді вискочив прямо з вагону та зараз на фіякер. На щастя, їшов дощ, отже буда була спущена і я преспокійно заїхав за півтора пенгея аж додому. Вдома застав батька, якого мадяри хотіли застрілити, коли він утікав пішки з Нижніх Верецок до Сваляви. Вже навіть поставили були його під дерево, хотіли завязати очі, але якийсь мадярський офіцир змилувався над 70-літнім старцем та пропустив його.

Прискаржував його, то є мого батька, терорист Месарош, чорнорубашник з Волівця, так зв. „Губернатор". Він багато разів був караний з моїм батьком, як адвокатом, мав особисті порахунки. Вдома я відпочивав, бо був виголоджений та обвошивлений, тому мусив себе привести до порядку. Ніде я не виходив. До мене приходила пані Шубова та пані Немешова питати за свого мужа й сина. На другий день пан Шуба зголосився сам на поліції та заявив, що був на стороні словацькій. Розуміється, що його зараз арештували та кудись забрали.

Був я в Ужгороді до Великої Пятниці, то є 7. квітня. Передтим я довідався від учителя Дезидера Бадика, котрий вернувся з Нижніх Верецок, що після Івана Ґріґу застрілили мадяри, що постріляли кількацять селян у Веричанщині, що мого батька шукає жандармерія. Це нам вистарчило й ми рішаємося разом з батьком утікати до Чехів, не чекаючи Великодня.

Рано у Велику Пятницю виходимо в ліс за стрільницею та цілий час ідемо лісами в напрямі Віґорляту. Спимо дві ночі в лісі. В суботу малощо не попадаємо в мадярські руки. Границю перейшли ми в ночі з суботи на неділю вище Реметських Гамрів, значить, на самий Великдень. Вийшовши з лісу, приходимо до знайомого священика Михаловича в селі Йовсі, де відпочили один день, а в понеділок відходимо пішки до Михайлівець. Там замешкуємо в судді, д-ра Гричишина. Також застаємо багато знайомих утікачів.

Звідси я переїхав до Пряшева, а з Пряшева до Братислави при помочі добрих людей.

Ствердив вірність списалося: **Сидір Данів** в. р. (Кінець).

В аптиці,

Пізно в ночі до аптики дзвонить якийсь чоловік.

— Я хотів би просити якесь лікарство на усимирення болю.

— Проти болю голови, суглобів, чи може рани?

— Гм. . я ще цього не знаю. Це залежатиме від того, як прийме мене моя жіночка.

НАРАДИ ПРЕДСТАВНИКІВ УКРАЇНСЬКИХ ЗАПОМОГОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ І ПРЕСИ

Дня 21. червня ц. р. відбулись у Філядельфії, Па., наради представників У. Н. Союзу, Української Пресової і Книжкової Спілки, У. Р. Союзу, „Народної Волі", Провидіння, „Америки" і У. Н. Помочі.

На тих нарадах управитель часопису „Америка", д-р Л. Цегельський, підніс, що запомогові організації повинні створити постійну найвищу спільну раду (ареопаг), до якої входили би представники поодиноких запомогових організацій і преси. Ця рада, як пропонував д-р Л. Цегельський, мала би бути найвищим політичним тілом української іміграції в Америці, бути провідником тієї іміграції, давати почин усякій політичній акції і мати рішальне слово у всіх політичних, національних та громадських справах.

А заступник предсідника У. Р. Союзу й управитель часопису „Народна Воля", д-р В. Левицький, пропонував створення подібного тіла, під назвою комітету, до якого також малиб належати представники запомогових організацій і преси. Цей комітет мав би за завдання поборювати всякі шкідливі явища в житті нашої іміграції, контролювати всякі грошеві збірки та бути свого роду поліцаєм у нашім громадськім житті.

Представники У. Н. Союзу на згадані вище пропозиції заявили таке: У. Н. Союз радо згодиться на пропозицію створення з представників чотирьох запомогових організацій спільної ради чи комітету під тою умовою, що головним завданням такого комітету має бути у першу чергу підготована праця у **справі злуки всіх чотирьох запомогових організацій в одну, спільну, велику запомогову українську організацію.** Бо саме через повстання стількі запомогових організацій і їх органів завелася зовсім непотрібна політична конкуренція й ворожнеча.

У. Н. Союз, як запомогова організація, не може творити з іншими запомоговими організаціями якогось спільного, найвищого **політичного тіла,** яке мало би поборювати роботу існуючих політичних організацій, яку то роботу одні можуть уважати шкідливою, а другі — корисною.

Зокрема У. Н. Союз не може творити такого спільного **політичного** тіла головно тому, що є запомоговою організацією, якої обовязком є у першій мірі берегти міліонового майна членів. З тої причини У. Н. Союз не може ангажуватись до таких політичних справ, які в своїх евентуальних наслідках могли би стягнути на організацію судові процеси, чи нанести їй інші матеріяльні шкоди.

У. Н. Союз не буде творити ніякого спільного політичного тіла ще й тому, бо вважає, що політичними справами повинні заниматись у першу чергу такі організації, як от наприклад „Обєднання", яке на думку У. Н. Союзу веде таку роботу і таку акцію, що відповідає вповні інтересам загалу свідомої української іміграції, а також інтересам нашого народу на українських землях.

Вкінці У. Н. Союз, колиб мав уже творити якесь спільне громадське тіло разом з іншими організаціями, то він творив би його тільки тоді, якби мав таке переконання, що обовязки, підприняті тим тілом, будуть відповідно розділені на всі організації та будуть ними виконані. Бо дотеперішня наша практика виказує зовсім що інше. От хоч би взяти як приклад нашу участь у Світовій Виставі в Ню Йорку. У справі цеї участи українські запомогові організації відбували два рази спільні наради. А що з того вийшло? Шкода тільки страченого часу і грошей організації. Бо коли У. Н. Союз запропонував був на тих нарадах, що він самий є готовий жертвувати на участь української іміграції на Світовій Виставі стільки, скільки дадуть разом усі інші організації, то відповідь інших організацій була, що вони не мають гроші на таку ціль. Тому, коли У. Н. Союз має самий нести тягар та самий давати гроші, то нащо тоді творити якесь спільне тіло? А вже коли хто так дуже хоче творити якесь „найвище тіло", хай приступає до цього не зо словами і високопарними пропозиціями, бо їх уже наша іміграція наслухалась чимало, а з такою реальною працею, яку У. Н. Союз завжди вів і яку рішений далі вести.

ЗА ГОЛОВНИЙ ЕКЗЕКУТИВНИЙ КОМІТЕТ У. Н. СОЮЗУ:

М. Мурашко, головний предсідник

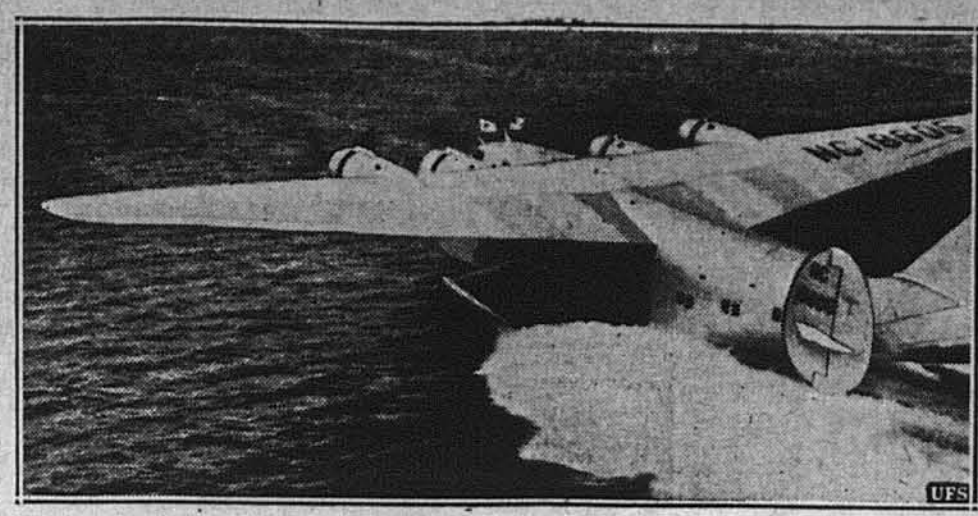
Д. Галичин, головний секретар.

Шотляндці.

Мак Наб отримав у презенті радіоапарат. Одної неділі слухав трансмісії богослужби з катедри в Едінбургу в товаристві свого приятеля Мек Корміка. Коли прогомонили слова проповіді, Мек Наб вдоволено почав сміятися на ціле горло.

— З чого так смієшся? запитав приятель.

Чоловіче, таж там у тій хвилині паламар обходить церкву з тацою...

ІСТОРИЧНИЙ ЛІТАК.

Літак „Диксі Клипер" вилітає з Порт Вашингтон, на Лонг Айленді, в дорогу до Европи з 22 пасажирами.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДЕ Є ТОЙ БРАК ВУГІЛЛЯ?

Минуло кілька тижнів від підписання майнерської угоди з власниками копалень про уклад праці і заробітної платні для робітника майнера. Перед підписанням контракту майнери вийшли на страйк і 6 тижнів було дуже багато шуму по ріжних часописах, що майнери працювалиб, але їх провідник Луїс є диктатором та комуністом і не хоче погодитися на чесну пропозицію, котру предкладають власники копалень.

Дійшло до того, що зачали шуміти газети, що Америці загрожує брак вугілля і уряд мусить повзяти якісь ширші кроки та пустити копальні в рух, бо як ні, то через брак вугілля спаралізується цілий промисл.

Хто мешкає по містах і фармах, та не є обізнаний з майнами і майнерами, то, як начітся таких інформацій з капіталістичних газет, дійсно думав, що справа мається так, як газети пишуть. Але хто мешкає в майнерських околицях, той знає, що все те було неправдою. Чомуж газети так писали? Хто хоч трошки дивиться дальше на світ, може на те легко відповісти. А це тому, що газети в 95 процентах видавані власниками копалень і заводів. І тому читача годують тим, що є корисним для тих же власників, а тим обдурюють маси неправдою. Губернатор стейту Кентокі у слід за розголосом про брак вугілля аж війська ужив, щоб при помочі страйколомів назад відкрити працю в майнах. А вуглеві власники називають отих „скебів" чесними громадянами.

Щоб наших читачів поінформувати, як справа мається з майнерами і де є той брак вугілля, подам факти.

По підписанні угоди власників капалень з майнерами кожний думав, що майни будуть працювати принаймні як не на цілу пару, то по 4 або 5 днів на тиждень. Тимчасом у моїх околицях є 3 майни, котрі затруднюють 3,000 майнерів. Таки того першого тижня по страйку працювали вони лише по 2 дні, а на другий тиждень і до сьогодня працюють по одному дневі на тиждень.

Відповідь компанії: „Но ордер". Отож тепер повинно кожному бути ясно, що всі ті погрози і страхи в часі страйку, що бракує вугілля, це чиста брехня.

При кінці згадаю, що як який блукаючий, шукаючи праці, прийде за роботою та хоче сам себе продати, то відповідь дістає від боса, щоб чекати, бо нікого не забито, а як трапиться, що можна дістати одному з них (а є їх завжди коло офісу 30 або 40) працю, то вимоги такі:

Робітник мусить бути не вище 45 років і перейти лікарські оглядини (лікар компанійний). Беруть кров до лабараторії. Злі зуби мусить перед повиривати або запльомбувати. Мусить підписати заяву, що не буде допоминатись відшкодування вразі хороби сілокосіс (запалення віддихових органів пилом). Далі мусить підписати, що годиться, щоб стягали йому на лікаря, шпиталь, бейзбол, декуди на церкву.

А ще до того бере в компанійним склепі, що по більшій частині так є, то кожному стане ясно, хочби не розумівся на ніякій математиці, що майнер на лиху годину зложити нічого не може, але вже завше зо своєю родиною в нужді.

Михайло Люлька,
секр. від. 401 У. Н. Союзу.

Це його рятує...

— Знаєш, коханий, я подарувала твоє старе убрання якомусь жебракові.

— Але ти допроваджуєш мене до руїни своєю добротою.

— Чому? Чейже ти в тім убранні віддавна не ходив?

— Так, але я вбирався в нього тоді, коли ішов до податкового уряду...

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ В ПОВІТІ БІВЕР, ПА.

Дня 20. червня заїхав до Аликвипи, Па., п. В. Загаєвич, організатор У. Н. Союзу. Таки того самого дня взявся до праці й приєднав кілька членів до вже існуючого відділу 120. Також зорганізував новий відділ з місцевої молоді, про що мабуть буде обширніший допис.

Дня 22. червня відбулися збори в Ембридж, Па., таких відділів У. Н. Союзу: 276, 151 і 24 в домі від 276.

Зборами проводив Т. Судя, секретарювали пані Е. Матух і Ю. Монастирський. Організатор п. Загаєвич розповів про успіх своєї праці для У. Н. Союзу та про те, скільки і де заложив нових відділів.

Тому, що в Ембридж є вже відділ, зорганізований з молоді, казав п. Загаєвич, що ціль моя та, щоб цей відділ збільшити кількакротно. А може це статись лише тоді, коли старші члени, родичі, зрозуміють, що їх грамоти не є дорожчі від інших подібних організацій чи компаній (а в декотрих випадках ще й дешевші) та коли вдома будуть говорити похвально і з гордістю про У. Н. Союз.

Місячні вкладки можуть евентуально бути менші, чи там дивіденди більші, колиб ми вписали 20 чи 30 тисяч нашої молоді, що тепер заасекурована в чужих компаніях, а то і в організаціях, нам ворожих.

Потім наступили запити членів. Наприклад такі: чому наші поліси носять назву „Certificate", чому Союз не дає „Double indemnity" і т. п. На все те п. Загаєвич давав задовільні відповіді. Далі порівнював маєтковий стан У. Н. Союзу з іншими подібними організаціями чи компаніями та доказав, що наш Союз стоїть фінансово 20 до 45% краще інших. І вже тому, що У. Н. Союз є сильна організація, ми повинні старатися вписати до нього своїх дітей. Тоді будемо почуватися вдоволеними, що сповнили обовязок супроти своєї родини і своєї нації. Таким чином не дамо нашій дитині відчужитись, а затримаємо її при українстві. А наші гроші підуть до української інституції, до У. Н. Союзу, що все точно виплачує свої зобовязання супроти своїх членів, а крім цього ще тисячами долярів запомагає наших братів у рідним краю. При кінці п. Т. Судя дякував присутніх, щоб старались приєднувати нових членів і подякував п. В. Загаєвичеві та членам усіх трьох відділів за присутність і заряд збори.

Ю. Монастирський.

Ділова відповідь.

— Ви просите руку моєї доньки? Не маю нічого проти, але, будь ласка, сказати мені, чи ви вмієте шити, прати і варити?

— Не розумію, чому ви мене про це питаєте?

— Тому, що моя донька цього всього не вміє.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ЯКБИ ЩЕ ТАК ЦЕ, ВСЕ БУЛО БИ В ПОРЯДКУ.

Як доносять газети, на недавному конгресі католицьких редакторів редактор одної з визначних католицьких газет гостро осуджував позбавлення свободи міліонів людей у советській Росії, нацистичній Німеччині, Мексику й північній Ірляндії.

Якби ще так був згадав хочби про переслідування української церкви в Польщі, то знали би ми, що говорить людина, якій справді залежить на свободі.

ЇДЕ ДО ПОЛЬЩІ.

Таке доносять про Джеймса Фарлія, генерального почтмайстра в кабінеті президента Рузвелта. Запросив його до Варшави американський амбасадор до Польщі. Фарлі сказав, що він згоджується. І, очевидно, поїде. Ніхто йому ніяких перешкод ставити не буде.

Та найби так захотів до Польщі поїхати американський громадянин українського роду, що родився на українській землі, загарбаній цею Польщею? Чи міг би він так свобідно поїхати, як Джим Фарлі?

Свобідна країна?

ЩО ПОДОБАЛОСЯ ЇМ?

Англійські газети, що наспіли до Америки, переповнені описами відвідин англійської королівської пари в Америці. Між іншим цікавляться, яке враження на королівську пару зробив Ню Йорк. Або яку сцену в Ню Йорку король уважає найбільш характеристичною для Америки?

Справді цікаво, але ледве чи король у цій справі щось скаже. Тому й вдоволяються тим, що в цих справах сказали інші відвідувачі. Наприклад, один англієць сказав, що його в Ню Йорку найбільше здивував вид одного поліцая на Пятій Евеню, що керував вуличним рухом і притому лупив і їв банана.

Одного індіянського начальника в Ню Йорку найбільше здивував вид дітей, що працювали в фабриці.

ЩО ПІДДАНОМУ ВІЛЬНО, ЦАРЕВІ ЗАСІ.

Небуває враження зробив Ню Йорк на одного великого французького інжинира. Коли опроваджуючий його американець повів його на вершок Емпайер Стейт Билдинг і, показуючи хмародери довкола, сказав: „І це все огнетревале: Не згорить!" Француз сказав коротко: „То шкода!"

Може й на короля зробив Ню Йорк таке враження, але звісно, король не інжінір: він не може сказати свобідно своєї думки.

АНГЛІЙСЬКА СВОБОДА.

Не має великої свободи англійський король, а тимчасом свобода англійців уже неоднього чужинця здивувала. Наприклад, чеський письменник Карель Чапек був глибоко вражений англійським звичаєм ходити в парку по траві.

„Ми люди на континенті Европи" — писав він — „все ходимо дорогою й стежкою. Ми навіть не відважились би піти поза стежку. Ходити травою — це робило на мене враження просто необмеженої свободи".

Не знати, чи це европейський звичай, чи більше німецький, як каже Марк Твейн, котрий писав, що, побачивши раз у берлінськім парку хруща, що ліз травою, він зараз догадався, що хрущ певно заблудив на траву з дороги. І справді, каже Марк Твейн, як я підняв хруща з трави й поставив на доріжку, хрущ простенько почвалав доріжкою й на траву вже не сходив.

ЧОМУ КРИЧАЛИ.

З приводу американської візити англійської королівської пари деякі газети пробували відповісти на питання: Чи витала американська вулиця короля так щиро, як його витають в Англії.

Італійські газети посварилися рівночасно з французькими газетами за подібне питання: вулиця в італійськім місті Міляно витала дуже галасливо французького боксера Сердана, як цей переміг італійця Туріеля. З оваційного приняття французька преса зробила висновок, що народ, котрий так оваційно витає французького боксера, не може ніколи піднятися до боротьби проти французів. Італійські газети кажуть, що в оваційнім приняттї італійців для французького боксера було просто привитання для визначного спортсмена й у цьому немя ніякого політичного значіння.

Чи правду мають французькі газети, чи італійські, на всякий випадок нині відносини між державами в Европі такі напружені, що навіть як двох людей набе собі морду за обопільною згодою, то й це вже може мати політичні відгуки.

КОЛИ СЕЗОН ПОЛЮВАННЯ?

По ріжних европейських краях загострюють контролю над чужинцями. Недавно про такі загострення доносили з Бельгії: Чужинців піддано під строгий нагляд поліції. Забороняється чужинецькі організації. Не вільно навіть носити відзнаки таких організацій.

Навіть в Америці є люди, які хотілиб завести подібні загострення проти негромадян.

Як світ зачне далі „поступати" в цьому напрямку, то незадовго буде відкриватися сезон на чужинців, як нині відкривається сезон на дикі кози.

ЯКБИ ТАКЕ В НАС...

У відомий англійській газеті „Manchester Guardian Weekly" з 16. червня цього року подана стаття під заголовком **The Position of the Balkan States.** Стаття говорить про політичне становище в Фінляндії, Естонії, Литві й Латвії. Отже про становище балтійських країв. Так зрештою й пишеться в самій статті, хоч у заголовку згадується балканські краї, про котрі в статті не згадується ні одним словом.

Читачі цієї поважної англійської газети певно зрозуміють це як звичайну друкарську помилку. Та що сталосяб, у нас, якби таке трапилося в нашій газеті? Чи не знайшлисяб люди, які взялиб це за свідому помилку редактора й назвали його неуком?

НАРІД ПРО СЕБЕ.

На зборах англійського союзу начальниць шкіл зговорилися делегатки про значіння фрази „національна традиція". Казали з легким серцем, що англійська школа повинна попирати національну традицію, але, як стали розглядати, що таке національна традиція, то справа показалася багато труднішою.

Найбільше делегаток згодилося на пояснення одної бесідниці, на котрої думку основою англійської національної традиції є засада особистої свободи й справедливости й права до особистого погляду. На її думку, типічними англійськими признаками є незалежність, добрий гумор, хитрий здоровий розум, готовість приняти відповідальність.

Цим прикметам вона признавала заслугу за величчя англійського народу.

Що скажуть про це люди інших культур? Наприклад, німці й москалі?

ВІД СОЮЗУ УКРАЇНОК АМЕРИКИ

Резолюції із четвертої конвенції Союзу Українок Америки, котра відбулася в Ню Йорку 27. і 28. травня 1939 року.

I.

У справі Рідного Краю.

Українське жіноцтво, зібране на четвертій конвенції С.У.А. (в Ню Йорку), виявляє глибокий жаль зприводу утрати Карпатської України, а зокрема складає найщиріші співчуття тамошньому жіноцтву, яке щойно почало було свою працю з такими великими надіями на світлу майбутність.

На доказ, що ці вияви симпатії не є тільки на словах, все членство складає тверду постанову йти з матеріяльною допомогою раненим і збігцям з Карпатської України і робити все, що в нашій силі, щоб улекшити їх незавидну долю.

Зокрема жіноцтво наше, зібране на конвенції, засилає співчуття нашим сестрам і братам у Галичині зприводу нечуваних утисків і переслідувань, які мають місце від кількох місяців, і висказує свій подив для їх геройської постави, особливо для постави нашого жіноцтва.

З огляду на теперішний стан і положення нашого народу конвенція взиває наше жіноцтво не падати духом, а скріпити віру в свої сили та виявити їх у всіх ділянках нашого життя. Ці наші сили і наша праця потрібні для допомоги українській справі у кожний можливий спосіб.

Конвенція взиває все наше жіноцтво йти назустріч потребам рідного народу на всіх землях.

II.

В справі ідеольоґії С.У.А.

СУА, як орґанізація всенаціональна і безпартійна, мусить придержуватися цих засад, де є мова про репрезентацію. Тому не може попирати одної чи другої ґрупи, а все йти з цілим громадянством. СУА як такий може виступати тільки у справах загально національного характеру.

Тому, що під цю пору всяке роздроблення шкідливе, а потрібна єдність і скупчення сил, конвенція взиває українське жіноцтво не ділитись на ґрупи, а під одним прапором, під одним проводом СУА, вести свою працю для добра всього народу.

III.

В справах орґанізаційних.

Конвенція стверджує необхідність поширення СУА, до чого послужить кооперація всіх членок орґанізації. У нас являється недостача відповідних для цеї праці сил, тому кожна членка повинна доложити старань, щоб справі помогти. Тут булоб вказаним навязувати звязки з місцевостями, де нема відділів, через своїх знайомих та передати інформації централі, або самій орґанізувати відділ, але все в порозумінні з централею.

Конвенція взиває всі відділи СУА до згоди і співпраці, бо так повинні жити дійсні члени одної родини. Там, де є більше наших відділів, мусить зникнути ворогування і суперництво, бо це підриває орґанізацію. (Наші відділи не сміють допустити до цього, щоб один другого тягнув до сусу).

Щоб улекшити співпрацю і довести до взаємного порозуміння та скріпити свої сили назовні, відділи повинні творити спільні комітети, тільки не називати їх централями.

До проводу в централі, чи по відділах, вибирати жінок, які стоять на висоті моральних і національних чеснот, дорожать своєю орґанізацією СУА і добро її ставлять вище власних амбіцій.

IV.

У культурно-освітніх справах.

Конечним є піднесення свідомости серед загалу нашого членства, а це можна осягнути шляхом відчитів на ріжні актуальні теми, і дискусій.

Конвенція взиває провід відділів уладжувати читання газет, книжок, принаґідних рефератів на зборах як найчастіше.

Треба дбати про свою школу, церкву і старатися заохочувати наші діти гуртуватись у свої товариства і клюби, які треба піддержувати.

Членки СУА повинні брати участь у своїх національних святах і манифестаціях.

V.

В справах політичних.

Під теперішню пору являється потреба нашої участи і в політичних виступах, тому конвенція взиває членство брати участь у всяких протестах, вічах, збіркових акціях враз з цілою громадою.

VI.

В справах народнього мистецтва.

Конвенція стверджує, що одним з головних чинників пропаґанди українського імени між чужинцями є поширювання нашої культури і мистецтва. Тому взиває відділи влаштовувати „Вечорі української народньої ноші" для обзнайомлення з нашим мистецтвом нашої молоді, як і чужинців.

Також побажані і корисні є вистави по школах, готелях і ріжних американських інституціях.

При таких показах повинні все бути відповідні пояснення.

VII.

В справі молоді.

З огляду на теперішні життеві обставини, молодь наша знаходиться в прикрій ситуації. Перед нею тяжкі проблеми до розвязання. Не бачачи ясних шляхів, якими має йти в майбутнє, вона стоїть розгублена на роздоріжжі. Тому потребує вона дуже духової піддержки своїх родичів.

Їй прикро почути, що вона повинна вдоволятись цим, що мали її родичі тому 10 чи 20 літ. Часи зміняються, а враз з цим зміняються потреби і способи життя. На це повинні памятати наші мами і не ганити, а розраджувати наших молодих у цім прикрім положенні.

VIII.

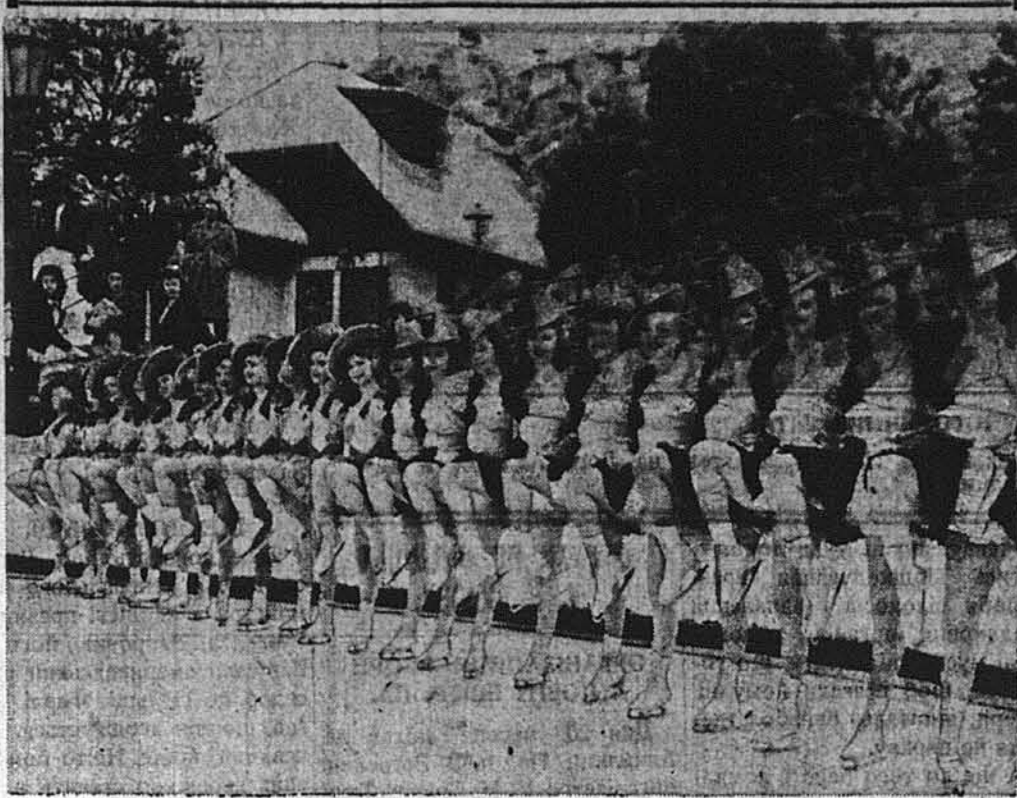
Молодь потребує проводу.

В українських справах наша молодь може багато зробити. У неї є ентузіязм і охота та симпатія для тих, що терплять. Тільки треба молодь заохотити до такої праці, відповідно її повести і сказати їй, що робити. Отже треба обзнайомити її з українськими справами, де, коли і як виступати.

Всі ми, що маємо контакт з молоддю, повинні старатися представити нашу орґанізацію в правдивому світлі. Вказати на це, що СУА є дійсно така орґанізація, якої членством кожна повинна гордитись, бо її ціль ідейна і патріотична.

В цей спосіб молодь пізнає ваґу нашої орґанізації і радо стане в ряди її членів.

NEW YORK FAIR'S MIDSUMMER ICE BALLET

СОВҐАНКОВИЙ БАЛЕТ ЛІТОМ.

Одною з найбільших атракцій на Світовій Виставі в Ню Йорку є ця ґрупа дівчат на совгах, так званий „Сон Велі Айс Балет", що виступають в Альпейськім Селі у відділі розривок.

ЗО СТРАВОПИСУ АФРИКАНСЬКИХ КАРЛИКІВ

Відомо, що деякі мешканці Африки стоять на найнижчому ступні культури: вони ані не працюють на ріллі, ані не варять своїх страв, ані не випасають худоби, тільки живуть з того, що знаходять у сирому вигляді в природі. Найменше знають дослідники про умови життя т. зв. піґмеїв — карликів, що ведуть життя приблизно таке, як деякі породи малп. Можнаб думати, що і те, що вони їдять, дуже просте, що страв у них небагато. Тимчасом нові досліди ствердили, що крім овочів і ростин, крім мяса хижаків, вони винаходять іще і специяльні страви. До таких лакомих належить мясо слона. Вони відкрили це здається тому, що один убитий слон може прогодувати дуже довго сотні карликів. Хобот слона належить до того роду мяса, з якого вони виробляють специяльну зупу, що мусить варитися 24 години. Піґмеї їдять радо теж усякі комахи, а лакоминкою вважають гусільниці, сарану їдять вони сиру, відкидаючи тільки ніжки і крила. Замісць муки і хліба вживають вони, як багато інших американських народів, бананів, які варять, або смажать. Навіть на европейський смак — ці банани знамениті. Особливе місце між стравами піґмеїв займають терміти — усякі роди муравлів. Їх їдять самих, а також їх личинки, які теж і варять. Це одна з найбільших лакоминок піґмеїв і вони вибираються на лови проти них з більшою охотою ніж на слонів. На маляйських островах, деякі племена мають теж такий самий смак. Не всім відомо, що терміти багато більше небезпечні для людства, ніж найбільші хижаки. Коли вони сунуть у міліярдах на людські домівки, то часто не залишають з них ні сліду, зїдаючи все разом з будівельним матеріялом. Оборона перед термітами це часто боротьба за існування. Деякі вчені віщують нам день, коли зріст термітів приневолить і культурні народи призадуматися над успішною обороною проти тих ненажер, які перевищають своїм апетитом усі інші тварини.

У звіринці.

Іванчик стоїть з мамою перед кліткою з тиграми.

— Подивися, мамо, як тому тиґрові світяться очі... раз червоні то знову зелені. Чому це так?

— Бо тут написане на клітці: тиґр бенґальський. А що таке бенґальське світло, то ти повинен знати.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

ІСТ ЕЛМГОРСТ, Н. Й.

На Народній Дім в Устечку.

Подаємо до відома односельчанам з Устечка, повіт Заліщики, що дальші жертви на Народній Дім і Рідну Школу в нашім селі зложили такі краяни: по $2: М. Седачук, Анна Онуляк; по $1: Василина Козій, Софія Рихальська, Я. Симинюк, І. Карчмарчук, М. Батів; М. Тихоневич 50 ц. Разом $9.50, котрі переслав до нашого комітету тов. Матвій Осадчук в Маганой Сити, Па. Попередня збірка в сумі $175.10, проголошена в нашій пресі, передана на Народній Дім до Будівельного Комітету в Устечку. Збірка продовжається.

ЗА КОМІТЕТ:

І. Задорожний, голова; **Е. Скоревич**, писар; **О. Кибюк**, скарбник: 2257 — 97th St., East Elmhurst, N. Y.

—o—

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

З забави на народні ціли.

В суботу, 24 червня ц. р., краяни і приятелі справили в честь громадян Андрія і Марії Бажан, з нагоди їх 40-літнього подружого життя, гостину. П. Дмитро Федьчишин відкрив забаву і до переведення її попросив п. Щуцького, як тостмайстра. Тостмайстер уділював слова приявним і на кінець п. Дмитро Климків з Нюарку піддав думку, щоб зібрати на тих, що потерпіли від мадярогунів, а в той спосіб і забава буде щось значити. Приявні згодились і переведено збірку, що принесла $10.35. Збіркою занялись: П. Щуцький і Д. Климців. Зложили: П. Терефенко $2; по $1: Д. Климців, П. Щуцький, В. Білик, пані Чорна, А. Миверний; по 50 ц.: Д. Качан, Д. Федчишин, В. Попаца, А. Бажан; по 25 ц.: Н. Пащин, І. Горбусь, А. Кухар, Г. Ґеба, В. Дригинич; дрібними 10 ц. Вислано через Обєднання на інвалідів Карпатської України $6.35, а $4 на іншу ціль.

П. Щуцький.

—o—

РОЧЕСТЕР, Н. Й.

На ранених Січовиків.

Дня 18 червня ц. р. на веселій забаві, влаштованій дружиною св. Йосафата і дружиною Тов. Запорозька Січ, Тома Ґерула згадав про ранених Січовиків Карпатської України, та попросив приявних зложити жертви на ту ціль. Збіркою занялись: Тома Ґерула і М. Микитинський. Зложили: К. Сорохтей $1; по 50 ц.: Т. Ґерула, М. Микитинський, П. Лисько, Н. Сорохтей, М. Яцула, В. Луців, пані Теребушка, П. Псюк, К. Крук, М. Павлуцький, П. Песко; решта дрібними. Разом $9.25, які переслано через Обєднання на призначену ціль.

Мих. Микитинський.

—o—

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

На народні ціли.

Збірка на політичних вязнів принесла $9.70; на Рідну Школу з Шевченківського концерту $48. Зложили: П. Гаврилів $7; по $5: Жіноча Громада, Січ, від. 155 УНС; по $2: С. Грабар, о. І. Шуховський; по $1: Н. Фенчинський, Аґафія Ґураль, Стефанія Шуховська, Ірина Шуховська, Іванна Шуховська, Текля Гаврилів, П. Щуцький, В. Берко, М. Вітів, Т. Ґавриш, Марія Гавриш, О. Білецький, П. Прус, Т. Пізнак, Д. Вовк, П. Макар, Юстина Грабар, В. Дригинич; по 50 ц.: К. Будняк, М. Чумир, Н. Колодій, Софія Будняк, І. Ворона, Н. Марків, І. Петрінка, А. Дякун, І. Ющик, І. Савка; решта дрібними. Гроші вислано через Обєднання.

О. І. Шуховський.

Причина журби.

— Чого ти ревеш, синцю? — питається батько одного із своїх синків-близнюків.

— Бо мамця викупала мене вже другий раз, кажучи, що я то Генко.

ТАРЗАН І СЛОНОЛЮДИ

(19)

З вигідної галузи Тарзан дивився вниз на танцюючих дикунів. Нагло його очі втупилися в щось, що лежало в ногах ватажка: великий шмараґд зулі, який Спайк і Трол полишили, втікаючи від бантанґів.

Тарзан, розуміється, не знав, як великанський жемчуг опинився в руках чорних, але було ясно, що два лиходії, що вкрали цей жемчуг, знаходяться тепер у цій околиці. Отже можна було здогадуватися, що то вони схопили Ґонфалю.

Чи вони тепер тут, у цім селі? Малполюд сумнівався. Він не бачив ніяких познак, які вказувалиб, що бантанґи держать якихнебудь бранців. Але він мусить бути певний. Отже ждав терпеливо. Нарешті танцюристи втомились і розлізлися по своїх хатах.

Тарзан потихо спустився вниз. Наче тінь він ступав від хати до хати, а його бистрий нюх шукав запаху полонених. Але він мусить запевнитись. Найменша помилка, або гавкання занепокоеної собаки спровадять на нього десятки войовників!

